

ԵՐԵՎԱՆԻ ԵՐԿՈՒԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

# ՄՇԽԿ

ՀԻՄՆԱԳԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԵՐ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի, կես տարվանը 6 ռուբլի, Առանձին համարները 5 կոպեկով:

Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատան մէջ:

Մեր հասցեն. Тифлисъ, Редакция „Мшакъ“.  
Կամ Tiflis, Rédaction „Mschak“.  
Տ է Լ է Ք օ ն Ն 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (բացի կիրակի և առօրեայից):

Ցայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լիցուով:

Ցայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպեկ.  
Տ է Լ է Ք օ ն Ն 253.

Եզոր Աւագեան Դաւիթովը իր եղբոր և քոյրերի հետ յայտնում է իր սիրելի և անմոռանալի եղբոր՝

## Պ Ա Ս Ի Լ Ի

մահվան մասին, որ տեղի ունեցաւ ապրիլի 1-ին, կարճատե, բայց ծանր հիւանդութիւնից յետոյ: Հոգեհանգիստը լինելու է շաբաթ, ապրիլի 3-ին, երեկոյեան 7 ժամին: Մարմին յուղարկւածութիւնը լինելու է կիրակի, ապրիլի 4-ին, առաւօտեան 10 ժամին սեփական տանից Բնութափոխակա փողոցի վրա, տ. № 39, դէպի Զգրաշէնի ս. Աստուածածնի եկեղեցին: Թաղումը տեղի է ունենալու խօշիվանքի գերեզմանատանը: 1—2

Փառանձէմ և Յարութիւն Մնացականեաններ և Յովհանէս ու Դիւլիպար Աղա-մալեաններ ցաւօք սրտի յայտնում են իրանց ազգականներին և բարեկամներին, առաջինը՝ իր սիրելի հօր, երկրորդը՝ աներով, երրորդը՝ եղբոր, չորրորդը՝ տեղոր:

## ՊՕՂՈՍ ԶԻՆՈՎԻԱՆԵԱՆ ԱՂԱՄԱԼԵԱՆՅԻ

մահը, որը տեղի է ունեցել մարտի 28-ին Ն. Ազուլիսում: Հոգեհանգիստ կը կատարվի Թիֆլիսի Մոզնու ս. Գեորգ եկեղեցում ապրիլի 4-ին, կիրակի օրը, ս. պատարագից յետոյ: 1—1

Շահնազար Յովհաննիսեան և Սօֆիա Յովակիմեան Աթաբեկեանները իրանց զաւակներով, Նունէ Նազարեան և Ալեքսանդր Յարութիւնեան Մամիկոնեանները սրբատապին դառնութեամբ յայտնում են իրանց ազգականներին և ծանօթներին՝ առաջիններն իրանց զստեր, երկրորդն իր քրոջ և երրորդը իր քննու օրերով:

## Ա Ս Տ Ղ Ի Կ Ի

վաղաժամ մահվան մասին, որ տեղի ունեցաւ ապրիլի 1-ին, երեկոյեան ժամը 6-ին, ծանր, բայց կարճատե հիւանդութիւնից յետոյ: Դաւաղը դուրս կը տարվի Միծի փողոցում գտնված № 15 բնակարանից դէպի Նորաշէնի եկեղեցին կիրակի, ապրիլի 4-ին, առաւօտեան ժամը 10-ին: Թաղումը կը լինի խօշիվանքի գերեզմանատանը: 1—1

Այսօր, շաբաթ, ապրիլի 3-ին,

## ՆԱՏԱԼԻԱ ԵՍԱՅԵԱՆ ՄԱՂԱԹԵԱՆՅԻ

մահվան տարեկիցին Մոզնու ս. Գեորգ եկեղեցում կատարվելու է հոգեհանգիստ, որի մասին յայտնում է ազգականներին և ծանօթներին՝ Միքայէլ Մարգարեան Մաղաթեանը իր օրգինիով: Պատարագի սկիզբն է 10 1/2-ին, իսկ հոգեհանգիստը 12 ժամին: 1—1

## Բ Ա Ն Ա Ս Ի Ր Ա Կ Ա Ն

### ՆԱՄԱԿ ԳԵՐՄԱՆԻՍՅԻՅ

Բերլին, մարտի 20-ին

(Կուլտուրական կուռի վարձանը)

Մօտ երկու տարի է, որ Յոբանիայում Կօմբի միջնատնութիւնը մի անօրինակ, գուցէ և անողորմ, կռիւ է սկսել կաթօլիկ եղբոր միաբանութիւնների դէմ: Այդ կոլտուրական շատ բան խոտացող կռիւը շարունակվեց մինչև օրս ամենայնաւոր տոկոսութեամբ Միջնատնութեան համար Կօմբի ամուր և անդրդվելի էր իր նախագիծած ծրագրերին և վճիռներին մէջ, ի նկատի չունենալով նրա երեքնասկի սպրդումները և խուսափող հայեցակէտերը—իր գործը քաջաբերող արմատականներէ, հանրապետականներէ և ծայրագոյն ձախկողմաններէ վերաբերմամբ:

Յոբանիական կառավարութեան մղած կուլտուրական կռիւը, ասում ենք, սկսած դեռ 1901 թ. (ոչ Կօմբի օրով), պահպանելով իր հասարակական թարմ հետաքրքրութիւնը, շարունակվեց մնալ պարզամտական գործունէութեան հրատապ խնդիրներին շարքում, որպէս մի վճռական պատուաւոր: Ամբողջ քաղաքակրթ աշխարհը լարված ուշադրութեամբ սեւեռել էր աչքը՝ կուլտուրական յեղաշրջումներ:

Իր սկզբնապէս հայեցակէտին, իմաստով՝ արդեօք կրակող ու փոթորկող Յոբանիական այժմ ևս նորութիւն պիտի աւելտէ արևմտեան Եւրոպային: Առաջդէմ ու զեմօկրատիական բանականութեամբ գործունակութեամբ բաղինում էր մարդկային սիրտը՝ միթէ իրաւ հնարաւոր է այժմ իսկ, կապիտալիստական քրեօկրատիական տիրող շահերի դարեւորջնաւում, բնաշնչի սօցիալական արմատական շարժումները, մէկը, իր աւելից ազդեցութեամբ, յայտնաբերեց ժամանակին երկու անգամ աւելի ունեցանք մենք իրաւունք «Մշակել» էջերում այդ ուշադրաւ և նշանակալից երկուցիւններ մասին: Կուռի տաղանաւոր թուղի էր այն ժամանակը և տիրող բէմիմին հակադրող օպոզիցիոն ղեւեւ կափորթութիւն ձայներէ երբ քրաւել իր կողմը: Այդ այն րօպէն էր, ասում ենք, երբ պահպանողական, կղերական և «բարեպաշտ» նախնադիւտական կուսակցութիւնները աշխատում էին շահագործել յուզված ժողովրդի տրամադրութիւնը և նախաձեռնեցին ցոյց սարքել կառավարութեան ձգտումների դէմ: Կաթօլիկ եկեղեցին իր խնդրէր տրադիցիաներով բխացրել է դարեր շարունակ մատապի ուղիղը և դրել նրա կրթի ինվիզիցիոնի հրէշաւոր դպրոցներ: Երբ համար յանկարծ սիրահար դարձան—mala fide դիտաւորութեամբ—ազատութիւն և հաւատարմութիւն դադարեցրել, որոնց իբր հանրապետական Յոբանիայի կառավարութիւնը խորտակել է ուղղում իր նոր ծրագրով:

Սակայն կեղծ ու շողորմութ կղերին չը պիտի աշոյղվէր, ի հարկէ, արեւմտական միջոցներով գործել contra rationem և նենգամիտ ինտրիգներով նեխել բնական անհրաժեշտութեամբ ծնունդ առած հոսանքի սկզբնաւորութիւնը: Եւ մենք մատնացող էինք արեւ ժամանակին այն հանգամանքը վրա, որ Ֆրանսիական առաջդէմ խաւերից լուսազոյն ոչ մէկը, անգամ ուսանողական շարքերից, մեծ հռահողով գրաւոր և բանաւոր ազդեցութեամբ մասնակցեցին կուլտուրական կռիւին, որպէս զի բացառելին և համոզելին ժողովրդին կառավարութեան հանրօգուտ ձգտումների մէջ: Անցած մատնայական յուզումները, նրան հետեւող ոստիկանական հրապարակային խստութիւնները և գլխաւոր խնդիրը ամբողջից պարզամտական գործունէութեան շրջանակի մէջ իր ultima ratio-ն այնտեղ գտնելու համար: Եւ այսօր ինչ ենք տեսնում: Միջնատնական շահագործող զարթել է յաղթութեան դրօշը: Նա կառարեալ իրաւունք ունի այժմ արժանի հալարութեամբ անուանելու իր ձեռնարկի հետեւողից վախճանը՝ «գործի պահում», ինչպէս շեշտել է ինքը վերջերս արտասանած մի ձառի մէջ: Այժմ, երբ կաթօլիկ միաբանութիւնների դէմ ծրագրած ծրէքը՝ դրած պարզամտական կանաչ սեղանի վրա, յօդուած առ յօդուած քննութեան նիւթ է դարձել, պարզ երևում է, թէ քաղաքական կուսակցութիւններից որոնք են Կօմբի միջնատնութեան ամուր նեցուկը և որոնք անհայտ թշնամին՝ կուլտուրական կուռի:

խնդրում: Հանրապետականները երկու բանակները՝ չափաւոր և արմատական բնաւորութեամբ, դեմօկրատները և սօցիալիստ կուսակցութեան երկու թեւերը հակված են վճռապէս կառավարութեան կողմը: Կղերականները, պահպանողականներն ու նախնադիւտները՝ վճռական հակառակորդ կառավարութեան ձեռնարկի: Սա պարզամտական մի այնպիսի կօմբիցիոն է, որ ինկլինները հայեցակէտ Գեբմանիայում եղաղ լինելու չափ անկարելիութիւն է ներկայացնում: Այստեղ յիշելու է ի միջի սպից մի տարօրինակ դէպք: Նախկին առևտրի միջնատն յայտնի Միլլերանը, որ առաւելինը շարունակ իբր սօցիալիստ պատգամաւոր էր ժօրէսիսաների Ֆրանկօյայում, յանկարծ մի նիստի ժամանակ պարզաւորում է Կօմբի ձգտումները և աշխույժմանները բուռն ծափահարութեամբ արժանանում: Ժօրէսը յուզվում, զայրանում է այդ դէպքի առիթով և խիստ յարձակվում Միլլերանի վրա: Մի քանի օր անցած ժօրէսիստների Ֆրանկօյայի դուրս է վճռում անարժան Միլլերանին իր շարքից: Գոնէ թող այժմ համոզվէ ժօրէսը, թէ որքան ձիւղ են եղել ծայրերից և սօցիալիստ պատգամաւորներից տեղացող զանգարները ինտրիգանտ Միլլերանի դէմ: Ժօրէսի անհատական ազդեցութիւնն է, որ մինչև օրս սօցիալիստ չափաւոր բանակը տարի է իր մէջ այդ սօցիալիստի անունը արատաւորող կեղծոտ ու կեղծ մարդու: Յոբանիական պարզամտի վերջին նիստերը—թուով 15—գրեթէ ամբողջապէս նուերված

(Կը շարունակվի)



